

„WESELE” – cz.2.

„Wesele” – link do utworu <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/wesele.html>

"Wesele" Wyspiańskiego jest dramatem, co oznacza, że zostało ono napisane z podziałem na role. Całość składa się z trzech aktów.

Akt 1.

Akcja utworu rozpoczyna się w izbie wiejskiej chaty, gdzie odbywa się przyjęcie weselne. Dokoła słychać dźwięki muzyki i gwar wszechobecnych rozmów. Jedną z nich toczy Czepiec z Dziennikarzem. Stara się skłonić gościa z miasta do dostrzeżenia w chłopach ludzi godnych uwagi, tymczasem ten jest znudzony miejskim życiem i chce zaznać spokoju, jaki chłopom mają na wsi. W tym akcie poznamy też pozostałych bohaterów utworu:

Zosia i Haneczka to młode i wesole panny,
Jasiek i Kasper to z kolei młodzieńcy ze wsi,
Radczyńni - kobieta bardzo wyniosła, pobłażliwie odnosząca się do ludu;
Klimina, okoliczna swatka;
Pan Młody zapatrzony w swoją urodziwą wybranekę;
Panna Młoda – to dziewczyna prostolinijna, a czasem wręcz naiwna
Poeta - człowiek znużony własnym powodzeniem u płci przeciwnej.

W pewnym momencie w izbie zjawia się Żyd. Podejmuje on rozmowę z Panem Młodym, z której dowiadujemy się o istotnych różnicach między grupami społecznymi. Pan Młody z kolei zachwyca się swoją żoną, przy której inne panny wydają mu się nijakie. Do izby weselnej przybywa też Rachela - córka Żyda. Obecność Racheli, powoduje, że goście zaczynają rozmawiać o sztuce. Poeta zwierza się, że pragnie napisać dramat. Jego rozmowę z Gospodarzem przerywa pojawienie się Czepca i Ojca. Tymczasem chłopom uznają, że Poeta jest nieszczęśliwy. Zdaniem Czepca powinien on poślubić dziewczynę z ludu. Tymczasem wybucha kłótnia między Czepcem a Żydem. Bierze w niej udział również Ksiądz. Gospodarz przypomina im o rzezi, jakiej chłopom dokonali przed laty na szlachcie. Rachela sugeruje, by zaprosić do środka chochoła. Jej sugestii ulega Poeta, który prosi nowożeńców, aby go zaprosili. Młoda para zaprasza z uśmiechem chochoła.

Akt 2.

Gdy wybija północ, do izby wchodzi chochoł. W izbie zaczynają dziać się dziwne rzeczy: kobieta widzi Widmo byłego narzeczonego, Dziennikarzowi ukazuje się Stańczyk, do Poety przychodzi Rycerz, a Panu Młodemu ukazuje się zjawy Hetmana Branickiego. Dziad z kolei widzi Upiora Szeli. Każda z widmowych postaci ma związek z trudną historią Polski i stanowi wyjątkowy symbol. Rozmowy biesiadników z upiorami przypominają o trudnych wydarzeniach z przeszłości. W końcu przed chatą pojawia się Wernyhora, który wydaje rozkaz Gospodarzowi, aby rozesłał wici wzywające lud do powstania. Przekazuje mu oprócz wskazówek także złoty róg. Jego dźwięk rozbudzi w sercach ludzi wolę walki. Zmęczony Gospodarz przekazuje róg Jaśkowi, który ma wezwać chłopów do stawiania się o świcie przed kaplicą. Tymczasem Staszek przekazuje Gospodarzowi złotą podkowę, która jest namacalnym dowodem wizyty Wernyhory.

Akt 3.

Akt trzeci rozpoczyna się o poranku, kiedy większość gości jest już mocno zmęczona całonocną zabawą. W izbie pojawia się pijany Nos, a Panna Młoda opowiada Poecie sen, w którym diabły wiozły ją w złotej karecie do Polski. Do Czepca przychodzi Kuba i opowiada o wizycie Wernyhory i złotej podkowie, którą Gospodyni schowała w skrzyni. Czepiec próbuje obudzić Gospodarza, jednak mu się nie udaje. Postanawia sprowadzić chłopów. Tymczasem Gospodarz nic nie pamięta z wydarzeń ubiegłej nocy. Przybywa Czepiec. Grozi gościom z miasta, że jeśli nie wesprą chłopstwa, to rozprawi się z nimi krwawo. Kiedy Czepiec wygraża zachwyconemu przyrodą Panu Młodemu, Gospodarz przypomina sobie rozmowę z Wernyhorą. Wśród gości czuć podniecenie i oczekiwanie. Wypatrują znaków. Nagle słychać tętent kopyt. Do izby wpada Jasiek, który orientuje się, że zgubił złoty róg, którym miał dać znak do powstania. Podczas gdy chłopak nieudolnie próbuje rozbudzić ludzi, w izbie pojawia się również chochoł. Nakazuje mu wyjęcie zgromadzonych szabli i kos. Rozpoczyna się chocholi taniec.

W „Weselu”, oprócz scen mających charakter realistyczny, obecne są sceny fantastyczno – symboliczne, przenoszące czytelników w świat urojeń i snów. Bohaterom ukazują się zjawy (Dziennikarzowi – Stańczyk, Dziad widzi Upióra, Poeta – Rycerza, Pan Młody – Hetmana, a Gospodarz Wernyhore).

Pierwszą z zjawą jest Chochół, zaproszony przez Pana Młodego. W realnym świecie w ten sposób nazywa się słomiane okrycie drzewek, które miał je chronić przed chłodem. Przybywszy do bronowickiej izby, Chochół wyjaśnia cel wizyty kolejnych gości fantastycznych. Zjawy spotykają się z wybranymi uczestnikami wesela. Są symbolem ich marzeń, wspomnień, koszmarów. Zjawy budują nastrój tajemnicy i niedopowiedzenia. Niektóre z nich faktycznie istniały, inne to bohaterowie legend.

- Stańczyk – nadworny błazen trzech ostatnich Jagiellonów, znany z ostrego powcipu, przenikliwości i troski o losy Polski. W 1869 r. krakowscy konserwatyści obrali go za swojego patrona i wydali „Tekę Stańczyka” - tekst, w którym krytykowali dążenia niepodległościowe i powstańcze Polaków.
- Upiór – Jakub Szela, przywódca rabacji galicyjskiej.
- Rycerz – zawisza Czarny, rycerz walczący pod Grunwaldem, uosobienie honoru i odwagi.
- Hetman- Franciszek Ksawery Braniecki, żyjący w XVIII w., hetman wielki koronny, zdrajca ojczyzny, opłacany przez Katarzynę II, współtwórca konfederacji targowickiej.
- Wernyhora – legendarna postać lirnika ukraińskiego z XVIII w., znany z przepowiedni, iż Polska odrodzi się w dawnych granicach.

Wykorzystanie w dramacie symboli pozwala nazwać „Wesele” dramatem symbolicznym. Znajdziemy tu różne rodzaje symboli:

- symboliczne postaci – Chochół, Stańczyk, Upiór, Rycerz, Wernyhora, Hetman;

- symboliczne przedmioty – złoty róg, sznur, złota podkowa, czapka z pawimi piórami, dzwon Zygmunta, lira Wernyhory, skrzypce Chochoła, kosa raclawicka;
- symboliczne miejsce – bronowicka chata;
- symboliczna sytuacja – chocholi taniec.

Istotą symbolu jest możliwość różnorodnego odczytania. Przykładem wielu ukrytych znaczeń może być Chochół, który, przewodząc korowodowi weselników, budzi w nich różne emocje. Patrząc na dosłowne znaczenie wyrazu – słomiane okrycie na przykład krzaku róży, który zimą wegetuje, zamiera, symbol ten można odczytać jako znak martwoty, zniewolenia, braku woli działania, marazmu. Skoro jednak ochroniony chochołem krzak róży wiosną obudzi się do życia i zakwitnie, można go postrzegać jako ochronę czy nadzieję na przyszłość – odrodzenie.

W finałowej scenie weselnikom Chochół przygrywa do tańca. Goście tańczą w kole. Ten Hipnotyczny taniec w kole odzwierciedlać może niespełnione pragnienia i oczekiwania, niemoc, bezsilność, w której tkwią Polacy. Istotą koła jest powtarzalność – ten zaklęty krąg nie pozwala na zerwanie z przeszłością, na odrodzenie Polski i Polaków, tym samym ostatnia scena stanowi pesymistyczną diagnozę oceny zdolności Polaków do podjęcia walki narodowowyzwoleńczej.

PODSUMOWANIE

1. W „Weselu” Wyspiański Scharakteryzował polskie społeczeństwo przełomu wieków – XIX i XX, zobrazował chłopomanie oraz ocenił zdolność Polaków do podjęcia walki narodowowyzwoleńczej.
2. „Wesele” to dramat symboliczny. Symboliczne znaczenie mają przedmioty, miejsca, sytuacje, postaci, które symbolizują marzenia, wspomnienia, wątpliwości, duchowe przeżycia.
3. Wśród przyczyn braku zdolności do podjęcia zbrojnego czynu pisarz wskazał na wzajemne niezrozumienie inteligentów i chłopów.